

# AB-Brüksel

Brüksel'de Bir Hafta

## TUSİAD

2014 / 15

14 Nisan 2014

**BU SAYIDA:**

**AB – TÜRKİYE  
GÜMRÜK BİRLİĞİ  
AB – AFRIKA  
GENİŞLEME POLİTİKASI**

TUSİAD BUSINESSEUROPE ÜYESİDİR

AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU

İSTANBUL	tusiad@tusiad.org
ANKARA	ankoffice@tusiad.org
BRUSSELS	bxloffice@tusiad.org
BERLIN	berlinoffice@tusiad.org
PARIS	parisoffice@tusiad.org
BEIJING	tusiad.china@tusiad.org
WASHINGTON DC	usoffice@tusiad.org

[www.tusiad.org](http://www.tusiad.org)

13, AVENUE DES GAULOIS B-1040 BRUXELLES T: +32 2 736 4047

HAZIRLAYANLAR : Dilek İştar Ateş – Gamze Erdem Türkelli – Dilek Aydın

## AB – Türkiye

- Avrupa Parlamentosu (AP) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi arasındaki AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu **74. toplantısı** 10 Nisan tarihinde Brüksel’de gerçekleştirildi. 10 ve 11 Nisan tarihlerinde toplam bir buçuk günde gerçekleştirilmesi planlanmış olan toplantının tüm gündem maddeleri, AB tarafında katılımın az olması nedeniyle bir gün içerisinde ele alındı.



Toplantının ilk bölümünde AB Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Stefan Füle son dönemde gerçekleşen gelişmeleri değerlendirdi. Dünya Bankası tarafından AB ve Türkiye arasındaki **Gümrük Birliği**’ni değerlendirmek üzere hazırlanan rapora değinen Stefan Füle, taraflar arasındaki ekonomik ilişkilerin henüz olması gereken düzeye erişmediğinin raporda da değerlendirildiğini ve tüm potansiyelin hayata geçirilmesinin her iki tarafın da yararına olacağını vurguladı. Füle **güçler ayrılığı** ve **yargının bağımsızlığı** ve tarafsızlığı ile ilgili alanlarda yaşanan gelişmelerin endişe verici olduğunu belirtti. Yeni internet yasası ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’na (BTK) yargı kararı gerekmeden doğrudan engelleme yetkisi verilmesini de not eden Füle, ifade özgürlüğü, bilgiye erişim özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler gibi alanlar ile ilgili ayrıntılı değerlendirmelerin AB Komisyonu’nun sonbahar aylarında yayımlayacağı ilerleme raporunda yer alacağını söyledi.

AB Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu 2013 yılında uzun bir dönemin ardından ilk defa yeni bir müzakere başlığının açılması ve Geri Kabul Anlaşması’nın

onayı gibi önemli ilerlemeler kaydedildiğine değinerek, Türkiye’nin AB’yi bir ortak olarak kabul ettiğini, yapılan eleştirileri de her zaman dikkate aldığını vurguladı. Kıbrıs sorunu ve bazı başka nedenlerden ötürü üyelik müzakerelerinin istenen hızda ilerlemediğini söyleyen Çavuşoğlu, bazı müzakere başlıklarında açılış kriterleri bildirilmemiş olsa bile Türkiye’nin uyum çalışmalarına devam ettiğini belirtti. Yargı ve temel haklar” ve “adalet ve özgürlük” başlıklarının müzakerelere açılması yönünde AB’de genel bir uzlaşısı olduğu belirtilmesine karşın bunun hâlihazırda gerçekleşmediğini hatırlattı ve AB Konseyi kararı ile askıya alınan müzakere başlıkları arasında olan bu başlıkların nasıl açılacağı sorusunu yöneltti.

Bu konu üzerine söz alan AP üyesi Hollandalı milletvekili ve AP Türkiye Raportörü Ria Oomen-Ruijten, Türkiye’nin refah düzeyi yüksek ve çağdaş bir ülke olmasının hem AB’nin hem de Türkiye’nin çıkarları doğrultusunda olduğunu belirterek, söz konusu başlıklarda AB ile uyum için müzakere açılış kriterlerinin bildirilmesi gerektiğini, **Kopenhag Kriterleri**’nin Türkiye’ye ışık tutması gerektiğini vurguladı. 2007 yılından itibaren AB – Türkiye arasında diyalogun geliştirilmesine yönelik pek çok çalışma yürütüldüğüne ve 2010 yılında yapılan yargı reformu çalışmalarında istişare sürecinin etkin bir şekilde işlediğine dikkat çeken Oomen-Ruijten, şu an geline noktanın hayal kırıklığı yarattığını dile getirdi. Öte yandan AB temsilcileri ilgili başlıkların açılması konusunda bazı üye ülkelerin engel oluşturduğuna net bir dille dikkat çektiler.

AB temsilcileri son dönemde gerçekleştirilen değişikliklerin ise çeşitli sebeplerle istişare süreci yürütülmeden tamamlanmış olmasının AB – Türkiye ilişkileri açısından önemli bir sorun teşkil ettiğini belirttiler ve bu bağlamda özellikle **HSYK** Yasası üzerinde durdular. Türk Hükümeti temsilcileri kanun üzerindeki değişikliklerin yargı bağımsızlığının ve güçler ayrılığı ilkesinin pekiştirilmesi amacını taşıdığını vurguladılar ve son günlerde mahkemelerin aldığı çeşitli kararların bunun göstergesi olduğunu belirttiler. AB temsilcileri ise 2010’da yapılan ve doğru yönde adımlar olan

değişiklikler sonrasında 2014 yılında yapılan değişikliklerin bir “**karşı reform**” olarak değerlendirildiğini dile getirdiler. Adalet Bakanı’nın özellikle disiplin inceleme ve soruşturma süreçleri üzerindeki yetkilerinin artırılmış olmasının endişe verici olduğunu not ettiler. Ayrıca değişiklik sonrası HSYK görevlilerinin değiştirilmesinin de kaygı yarattığını eklediler.

**İfade özgürlüğü ve medya özgürlüğü** de toplantıda ele alınan temel konular arasındaydı. AB temsilcileri YouTube ve Twitter yasakları üzerine odaklanarak, haberleşme özgürlüğüne engel oluşturmanın AB değerleriyle çeliştiğine dikkat çektiler. Geleneksel mecralar değerlendirildiğinde de durumun endişe verici olduğu ve medya kuruluşlarının sayısı veya tiraj oranları gibi değerlendirmelerin medya özgürlüğü ve medyanın baskı görmeksizin toplumsal çoğulculuğu yansıtmaya kapasitesine örnek oluşturmayacağını not ettiler. Türk Hükümeti temsilcileri ise kişisel hak ve özgürlüklerin korunması ve özel hayatın korunması ile ifade ve medya özgürlüğünün korunması arasında hassas bir denge olduğuna ve bu dengenin sağlanması için dünyada da henüz net bir çerçeve oluşmamış olduğuna dikkat çektiler. Türkiye’nin bu alanda AB ile çalışma yürütmeye ve olası modelleri değerlendirmeye hazır olduğu belirtildi.

Ayrıca son dönemde Türkiye’de yaşananların ekonomik durum üzerinde de etkilerinin hissedildiği not edilerek yüksek dış borç oranına ve Türkiye’nin en hassas beş gelişmekte olan ekonomi arasında yer aldığına dikkat çekildi. Adalet Bakanlığı temsilcileri ise üç önemli reform paketi üzerinde çalışıldığını belirterek son dönemde yapılan değişiklikler üzerine detaylı bilgilendirmede bulundular.

AB dış politikasına da değinilen toplantıda Türk temsilciler tarafından AB’nin özellikle Ukrayna, Suriye ve Mısır politikaları eleştirildi. Türkiye’nin dış politika alanında AB ile işbirliğini artırmak istediği ancak öncelikle AB’nin Doğu ve Komşuluk Politikaları’nı yeniden gözden geçirmesi gerektiği belirtildi.

## *2014 yılında Türkiye’nin AB ilişkileri çerçevesinde beklentileri:*

- 23 (Yargı ve Temel Haklar), 24 (Adalet, Özgürlük ve Güvenlik) ve **enerji çeşitliliğinin** artması ve enerji bağımlılığının azaltılmasını destekleyecek olan 15 (Enerji) No’lu başlıkların açılması.
- Dış politika alanında işbirliğinin etkinliğinin artırılması.
- **Kıbrıs çözüm sürecine** AB desteğinin devam etmesi ve görüşmelerin hızla tamamlanması.

## **Gümrük Birliği**

- Dünya Bankası AB ve Türkiye arasındaki Gümrük Birliği’nin **değerlendirme raporunu** açıkladı. Rapor TÜSİAD AB Temsilciliği’nde 10 Nisan tarihinde AB Kurumları ve Dünya Bankası yetkilileri, Avrupa iş dünyası örgütleri ve Avrupalı şirket temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantısında da ele alındı. Raporda şu noktalar vurgulanıyor:



- AB ve Türkiye arasındaki Gümrük Birliği her iki tarafa da faydalar sağlamıştır. Türkiye’nin AB’ye ihracatı %7 artarken AB’nin Türkiye’ye ihracatında %4’lük bir artış gerçekleşmiştir.
- AB ilk defa üye olmayan bir ülke ile gümrük birliği kurmuştur.
- AB’nin yasal mevzuatının bir bölümünü AB dışındaki başka bir ülke ile ilk paylaşma deneyimidir.
- Türkiye’de gümrük idaresi makamlarının çağdaşlaştırılması çalışmaları sayesinde

ticaretin kolaylaştırılması ve gümrük reformlarının gerçekleştirilmesi mümkün olmuştur.

- AB ile Türkiye arasındaki Gümrük Birliği, bir serbest ticaret anlaşmasının getireceği faydalardan daha fazla ekonomik değer yaratmıştır.
- Bazı istisnalar hariç Türkiye kendi teknik mevzuatını AB müktesebatı ile özellikle Gümrük Birliği ile ilgili alanlarda yüksek düzeyde uyumlaştırmıştır.
- Türkiye'deki doğrudan yabancı sermaye yatırımında başta Hollanda, Avusturya, İngiltere, Lüksemburg, Almanya ve İspanya olmak üzere AB ülkeleri ilk sıralarda yer almaktadır. Makine, üretim ekipmanları ve sermaye ürünleri sayesinde Türkiye'nin rekabetçiliği güçlenmiştir.
- AB ile uyumlaşma sayesinde sadece AB pazarına değil, Orta Doğu ve Akdeniz bölgesine yönelik ihracat da artmıştır.

Değerlendirme raporunda Gümrük Birliği'nin işleyişi ile ilgili bazı sorunlar olduğuna yer veriliyor:

- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB üyesi olması da AB ve Türkiye arasındaki ticaretin çerçevesinin yeniden belirlenmesi gereğini ortaya koymuştur. Bu durum Türkiye açısından daha geniş bir pazar anlamına gelmekle birlikte aynı zamanda bir rekabet kaynağı da oluşturmaktadır.
- Artan ticaret, ulaştırılması gereken malların da giderek artması anlamına gelmektedir. Gümrük Birliği kapsamındaki ürünlerin serbest dolaşımını engelleyen özellikle transit geçişler söz konusu olmak üzere karayolu ulaşım izin belgelerinin ticarete savunma aracı olarak kullanılması endişe vericidir.
- İş insanlarına yönelik vize uygulamaları da aynı şekilde algılanmaktadır. Bu konular ile ilgili politika üretilmesi gerekmektedir. AB ülkelerinin Türkiye vatandaşları olan profesyonellere yönelik vize rejimi (başvurularda çok fazla belge istenmesi ve yüksek ücretler) AB ve Türkiye arasındaki ticaret ve iş ilişkilerini etkilemektedir.

- Gümrük Birliği'nin resmi yapısı altında Türkiye karar verme sürecine dâhil edilmemektedir, bu nedenle de Türkiye kararların şekillendirilmesi sürecine katılamamaktadır. Bu nedenle de kurumsal işbirliği ve kararların şekillendirilmesi süreçleri düzgün bir şekilde işletilmemiştir.
- Türkiye'de "Eski Yaklaşım" yönergelerine uyumda yetersiz olunması ve AB müktesebatının değişmeye devam etmesi ve böylece Türkiye'nin uyumdan uzaklaşması nedeniyle aradaki ticareti engelleyecektir.
- Türkiye AB'nin STA gerçekleştirdiği üçüncü ülkeler pazarına otomatik olarak giriş elde edememektedir. AB'nin STA ilişkisi içinde olduğu bazı ülkeler Türkiye ile benzer anlaşma imzalamaktan kaçınmaktadır. Bu nedenle de söz konusu ülkeler Türk pazarına AB üzerinden erişebilmekte ancak, Türk şirketler bu ülke pazarlarına gümrük vergisinden muaf bir şekilde girememektedir. AB'nin Türkiye'nin katılımı olmadan STA'lar imzalaması, menşe kontrollerinin yeniden yapılmaya başlanması gereğini ortaya çıkarmaktadır.
- Türkiye AB'nin STA gerçekleştirdiği üçüncü ülkeler pazarına otomatik olarak giriş elde edememektedir. Ve bu durum Türkiye'nin üçüncü ülkeler nezdindeki müzakere gücünün azalmasına neden olmaktadır.
- Gümrük Birliği kapsamındaki anlaşmazlıkların çözümü mekanizması işlerlik kazanmamıştır.
- Dünya Bankası AB ve Türkiye arasındaki Gümrük Birliğinin işleyişteki mevcut sorunların ortadan kaldırılması ve aradaki ilişkilerin tüm potansiyelinin ortaya çıkarılması sayesinde karşılıklı ekonomik faydaların katlanarak artacağını ortaya koymaktadır. Bunu sağlamak için yapılan önerilerden bazıları aşağıda yer almaktadır:
- Gümrük Birliği'nin tarım ve hizmetleri kapsayacak şekilde kapsamının genişletilmesi her iki tarafa da önemli yararlar sağlayacaktır.
- İş insanları için ayrı bir kategori yaratılarak, bu kişilere uzun dönemli ve çok girişli vize verilmesi yönünde bir uygulama izlenmesi ikili ticarete olumlu yansımaya sahiptir.

- Gümrük Birliği kapsamında karayolu taşıma kota ve izin belgelerinin kaldırılmalıdır.
- Mevcut hali ile ya da yapısının geliştirilmesi sayesinde Gümrük Birliği'nden azami fayda sağlanabilmesi için Türkiye'nin karar verme sürecine katılımı ile ilgili konulardaki asimetrinin düzeltilmesi gereklidir. Üyelik müzakerelerine devam edilmesinin yanı sıra hâlihazırda uygulamada olmayan danışma ve bilgi paylaşımı yöntemleri ile çözüm yoluna gidilebilir.
- Hizmetler alanında ise Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki hizmet ticareti, potansiyelin çok altındadır. AB ve Türkiye hizmetler alanındaki yasal düzenlemelerde aşağı yukarı eşit düzeyde açıktır. Sadece bazı sektörel farklılıklar mevcuttur.
- AB'nin müzakere ettiği STA'lara eklemeye başladığı "Türkiye paragrafı" güçlendirilmeli ve üçüncü ülkelerin belirlenmiş bir süre içinde Türkiye ile benzer anlaşmayı tamamlaması sağlanmalıdır. Aradaki süre içinde de Türkiye'nin bu ülkeye ihracatı AB menşeli olarak kabul edilmelidir.
- Ticaret savunma önlemlerinin yaklaşık 1 milyar € tutarında etkisi bulunmaktadır. Bu soruşturmaların açılması öncesinde taraflar arasında diyalog kurularak sorunların çözümlenmesi sayesinde söz konusu maliyetler azaltılabilecektir.
- Ticareti engelleyen hususların ele alınması için iyi işleyen bir "Anlaşmazlıkların Çözümü Mekanizması" uygulamaya konulmalıdır.

[İnternet bağlantısı için](#)

## AB – Afrika

- Kalkınmadan sorumlu AB Komiseri Andris Pieļbags AB Komisyonu tarafından Sahra altı Afrikası'nda toprak yönetimini ve çiftçiler ile savunmasız toplulukların gıda ve besin güvenliğini iyileştirme amaçlı 33 milyon €'luk yeni bir program gerçekleştirileceğini açıkladı. Dünyada yaklaşık olarak 1,2 milyar insanın devamlı evleri, toprağa erişimleri ve resmi mülkiyet hakları olmadan yaşadığı biliniyor ve bu durum genellikle arazilerin büyük ölçekli toprak yatırımcılarının yönetimine geçmesi

için kullanılıyor. Bu sebeple, toprak yönetimi meseleleri; gıda kıtlığı, su sıkıntısı ya da nüfus artışı gibi temel sorunlarla bağlantılı bulunuyor.

AB Komisyonu tarafından başlatılacak program kapsamındaki eylemler şunlar:

- Uydu resimleri temel alınarak kayıt gibi yeni toprak kaydı araçlarının ve dijital arazi kayıt tekniklerinin geliştirilmesi,
- Toprak haklarında bilinçli çiftçi gruplarının (özellikle kadınların ve gençlerin) oluşturulmasında yerel örgütlerin ve sivil toplumun desteklenmesi,
- Arazi kullanımını yasallaştırmak için resmileştirme tedbirleri tesis edilmesi (toprak haklarının tanınması için tapu ve ilgili belgelerin tedarik edilmesi).

Bu program 10 Afrika ülkesine sunulacak: Angola, Burundi, Fil Dişi Sahilleri, Etiyopya, Kenya, Malavi, Nijer, Somali, Güney Sudan ve Svaziland.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) programın ülke içi uygulamaya konmasında katkıda bulunacak. Bu kapsamda Somali'de arazi hakları üzerinde geniş kapsamlı bir değerlendirme yürütülecek ve toprak yönetimi üzerine stratejiler belirlenecek. Kenya'da ise ulusal stratejileri, politikaları, kurumları güçlendirmek ve gelecekte uygulanacak stratejileri belirlemek için gerekli olan mevzuatları gözden geçirilecek. [İnternet bağlantısı için](#)

## Genişleme Politikası

- Genişleme ve Komşu Ülkeler Politikasından sorumlu AB Komiseri Stefan Füle 11 Nisan'da Çek Cumhuriyeti'nin AB üyeliğinin 10. yılını kutlamak için düzenlenen etkinlikte yeni dünya düzeninde AB genişleme politikasını ele alan bir konuşma yaptı. Finansal krizin AB içerisinde daha fazla **bütünleşmeyi** tetiklediğine dikkat çeken Füle, Euro Alanı'nın güçlendirilmesine ve istikrarının sağlanmasına odaklanıldığını dile getirdi. Füle, geçtiğimiz dönemde AB üye ülkelerinin merkezi bir AB bankacılık denetim mekanizmasını içeren AB Bankacılık Birliği, ulusal bütçeler ve bütçe açıkları



üzerinde daha katı bir denetim sağlayan AB mali birliği ve ekonomi politikaları çerçevesinde ortak karar alma süreçlerini güçlendiren bir sistem üzerine yoğun olarak çalıştıklarını belirtti. Tek Pazar kapsamında rekabetçilik, yenilikçilik, alt yapı ve istihdam yaratımına odaklanılarak, bu kavramların ekonomik büyüme stratejisinin merkezi olarak benimsendiğine dikkat çekti. Füle, küresel düzende AB'nin etki alanının ancak bütünleşmenin derinleşmesini sağlayacak politikalarla genişleyebileceğini kaydederek, 28 AB üye ülkesinin küreselleşme, finansal kriz ve iklim değişikliği gibi alanlarda yaşanan zorlukların üstesinden gelmek için birlikte daha etkin çözümler geliştirebileceğini belirtti. Füle, bu sebeple birbirleriyle çalıştığı varsayılan bütünleşme ve genişleme politikalarının birlikte yürütülmesinin önemini vurguladı. Bu bağlamda genişleme sürecine ilişkin üç temel konuyu ele aldı:

*Genişleme sürecinin güvenilirliği:* AB'nin dönüşümü, refah ve güvenlik seviyesinin artırılması için genişleme en etkili araç olmuştur. AB'ye katılacak ülkelerin hazırlık düzeyleri ile ilgili şüpheler genişleme sürecine yönelik endişelerin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle sürecin adil ama katı kurallar temelinde işlemesi, temel haklar ve ifade özgürlüğü olmak üzere değerler ve ilkelere odaklanması yoluyla genişleme sürecinin güvenilirliğinin artırılması üzerine çalışılmıştır. Bu doğrultuda AB genişleme politikası kapsamında üç temel alana odaklanılmasını öngören yeni bir yaklaşım geliştirilmiştir. Bu alanlar “**hukukun üstünlüğü**”, “rekabetçilik ve büyüme dâhil olmak üzere **ekonomik yönetim**” ve “**demokratik kurumların ve kamu idaresinin** güçlendirilmesi” olarak belirlenmiştir.

*AB'nin sınırları:* Her genişleme dalgasını belirleyen tarihi şartlar farklı olmuştur. 2004/2007 genişlemesi Berlin duvarının yıkılmasının ardından yeniden birleşmiş bir Avrupa yaratılmasını, Batı Balkanlar'a doğru genişleme bölgeye barış, istikrar ve refah getirmeyi hedeflemiştir. AB genişleme politikasının gelecek safhaları **küreselleşmenin** getirdiği zorluk ve fırsatlara cevap verebilme kapasitesini artırmaya odaklanmalıdır. AB, değerlerini paylaşmak

isteyenlere açık olmalıdır. Doğu Ortaklığı kapsamında bulunan ve Ortaklık Anlaşması'nın ötesinde bir nihai hedef belirlenmesini isteyen bazı ülkelerin beklentilerine cevap verebilmelidir. Nitekim AB Dışişleri Konseyi'nin Ukrayna'ya ilişkin son kararları da Ortaklık Anlaşması'nın AB – Ukrayna arasındaki işbirliğinin nihai hedefi olmadığına açıklık getirmiştir.

*AB'nin geleceği:* Bütünleşmenin ve genişlemenin derinleşmesi birbirine bağlıdır ve AB'nin geleceğinin nasıl olması gerektiği ele alınmadan genişleme politikasının geleceği belirlenemez. Yeni üye ülkelerin AB ile değerler ve ilkeler temelinde bütünleşebilmesi için genişleme politikalarının yanı sıra AB içerisinde **gerekli siyasi ve kurumsal çerçevenin** oluşturulması gerekmektedir. Üye ülkelerin farklı ihtiyaçlarına cevap oluşturabilecek esnek ve **çok katmanlı AB'nin** oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. [İnternet bağlantısı için](#)

\*\*\*

## **BRÜKSEL'DE GELECEK AY**

### **AB Kurumları**

- 14 – 15 Nisan, Dışışleri Konseyi
- 14 – 15 Nisan, Tarım ve Balıkçılık Konseyi
- 5 Mayıs, Eurogroup Toplantısı
- 8 Mayıs, Dışışleri Konseyi
- 12 Mayıs, Dışışleri Konseyi
- 13 Mayıs, Genel İşler Konseyi
- 15 – 16 Mayıs, AB Liderler Zirvesi

### **Konferanslar**

- 15 Nisan, The 2004 Enlargement ten years on: What lessons for the Eastern Partnership? , CEPS, [www.ceps.be](http://www.ceps.be)
- 24 Nisan, Labour Mobility in the EU: Dynamics, Patterns and Policies, CEPS, [www.ceps.be](http://www.ceps.be)
- 28 Nisan, EU – Indonesia: 21st Century partners?, Friends of Europe, [www.friendsofeurope.org](http://www.friendsofeurope.org)
- 29 Nisan, Who Owns EU Citizenship? Loss and Acquisition of Citizenship and the Role of the EU, CEPS, [www.ceps.be](http://www.ceps.be)
- 3 Haziran, The priorities of the Italian Presidency of the Council of the EU, EPC, [www.epc.eu](http://www.epc.eu)